

Nr 36

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om viss ändring av nöjesskatten för biografföreställningar, m. m.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 480 av herr *Hjalmar Nilsson m. fl.* samt II: 569 av herrar *Petterson* i Degerfors och *Larsson* i Luttra, vari hemställt, »att riksdagen måtte besluta att nöjesskatten på biograferna från den 1 juli 1961 skall utgå med 15 procent samt att alla biografer äger avräkna upp till 125 kr. per vecka i nöjesskatt»;

2) de likalydande motionerna I: 535 av herr *Lundström* och fru *Hamrin-Thorell* samt II: 561 av herr *Hamrin* i Kalmar, vari hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att förslag till stöd åt produktionen av svensk barnfilm måtte föreläggas riksdagen»; ävensom

3) motionen I: 461 av herr *Bengtson*, vari hemställt, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till en rättvisare fördelning mellan kommunerna av nöjesskattemedlen».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 461, I: 480 och I: 535.

Enligt 7 § förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt i dess lydelse enligt förordningen den 20 maj 1960, nr 363, utgår nöjesskatt för biografföreställningar med 25 procent å bruttopriset för varje biljett, skatten inberäknad. Av biografnöjesskatten tillfaller sju tiondelar staten och tre tiondelar den kommun, inom vars område föreställningen ägt rum. Annan nöjesskatt fördelas med hälften till staten och hälften till vederbörande kommun.

Jämlikt 13 § nöjesskatteförordningen må, därest utöver barnmatinéer högst fyra föreställningar, för vilka nöjesskatt skall utgå, ägt rum under veckan å samma visningsställe, befrielse åtnjutas från skatten i vad den avser sådant visningsställe till den del densamma för den veckan inte överstiger 125 kronor.

Det föreligger härutöver vissa möjligheter att erhålla fullständig befrielse från skyldigheten att erlagga nöjesskatt för biografföreställningar. Statens

biografbyrå äger således med stöd av 14 § andra stycket nöjesskatteförordningen medge skattebefrielse för film, vars visning anses ägnad att tjäna vetenskapligt ändamål eller upplysnings-, undervisnings- eller uppfostrings-syfte. Enligt samma författningsrum utgår inte heller nöjesskatt vid visning å matinéföreställningar av barnfilm, som godkänts av den till barnfilmkommittén knutna barnfilmjuryn.

Åt den svenska filmproduktionen utgår stöd med viss del av statens andel i nöjesskatten för biografföreställningar, vid vilka svensk film visas. Bestämmelserna härom återfinnes i förordningen den 20 maj 1960 (nr 364) om särskilt bidrag till producent av svensk film och en i anslutning därtill samma dag utfärdad kungörelse, nr 365, med vissa tillämpningsföreskrifter. Författningarna trädde i kraft den 1 juli 1960. Enligt författningen utgår bidrag med 80 procent av statens andel i nöjesskatten för biografföreställning, vid vilken filmen visas. Bidrag utgår dock inte för film, vars längd understiger 2 000 meter såsom bredfilm eller 800 meter såsom smalfilm. Består föreställningen till mer än 15 procent av utländsk film, utgår inte heller bidrag. Annonsfilm anses därvid inte utgöra del av föreställningen.

Under senare år har nöjesskatten på biografföreställningar sänkts flera gånger.

Före den 1 juli 1957 utgjorde nöjesskatten på biografföreställningar 30 procent av den del av priset som inte översteg en krona och 45 procent av återstoden. Genom beslut av 1957 års riksdag ersattes den progressiva skatteskalan med en proportionell skattesats av 38 procent, vilket innebar en mindre skattesänkning. Samtidigt infördes en särskild skattelindring för mindre biografer med högst 75 kronor i veckan. Vidare föreskrevs, att goda barnfilmer, som visas på barnmatinéer eller av barnfilmklubbar, skulle vara skattefria.

Vid 1959 års riksdag sänktes skatten från 38 till 33 procent. Samtidigt vidgades den år 1957 införda särskilda skattelindringen för mindre biografer till att omfatta även visningsställen med — utöver barnmatinéer — högst fyra skattepliktiga föreställningar per vecka.

Även 1960 års riksdag beslöt lättnader i nöjesbeskattningen på biograf-föreställningar. I proposition nr 79 föreslog Kungl. Maj:t att nöjesskatten på biografföreställningar skulle sänkas med sex procentenheter från 33 till 27 procent. Den särskilda skattelindringen för mindre biografer föreslogs härjämte höjd från 75 till 100 kronor i veckan. I anledning av väckta motioner föreslog bevillningsutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 49 längre gående skattesänkning än som förordades i propositionen. Sålunda föreslog utskottet att skattesatsen skulle sänkas till 25 procent samt att det skattefria beloppet för mindre biografer skulle höjas till 125 kronor i veckan. I nämnda betänkande anförde bevillningsutskottet bl. a. följande.

Av de undersökningar som nyligen vidtagits framgår att besöksfrekvensen på biograferna under de senaste åren kraftigt nedgått. Till huvudsaklig del torde detta bero på televisionens frammarsch, vilken skett i ett betydligt snabbare tempo än man bara för något år sedan hade anledning att räkna med. De åtgärder som vidtogs vid 1959 års riksdag får därför bedömas inte vara tillräckliga för att möjliggöra att filmbranschen får arbeta under rimliga ekonomiska villkor. Enighet har rått inom utskottet att ytterligare statliga åtgärder bör vidtas för att främja såväl biografnäringens som filmindustriens lönsamhet. I princip kan utskottet tillstyrka, att detta stöd ges såväl genom sänkning av nöjesskatteprocenten som genom en ökad återbäring av nöjesskatt till filmproduktionen. Utskottet vill emellertid samtidigt understryka nödvändigheten av att film- och biografnäringen genom egna åtgärder söker anpassa sig till det förändrade läget.

Av hittills tillgängliga siffror rörande besöksfrekvensen på biograferna synes man kunna dra den slutsatsen, att besökarantalet i förhållande till tiden före televisionens införande kan komma att nedgå med omkring 40 procent då televisionsnätet är fullt utbyggt. Vissa skäl talar för att man med utgångspunkt härifrån söker få till stånd en lösning, som kan betraktas såsom definitiv och efter vilken filmbranschen kan inrätta sig. Emellertid kan andra faktorer medföra ändringar av de ekonomiska förhållandena utöver vad som förorsakas av den minskade besöksfrekvensen. Även om man i och för sig bör eftersträva en lösning av filmbranschens beskattningsfråga, som kan väntas bli bestående för framtiden, bör självfallet nu icke förutsebara ändrade förhållanden kunna föranleda att hithörande frågor tas upp till omprövning.

Vid prövningen av Kungl. Maj:ts förslag har utskottet ansett att statsmakterna bör ge film- och biografnäringen de lättnader, som mot bakgrunden av den statsfinansiella situationen är möjliga. Att såsom föreslagits i motionerna I: 590 och II: 721 genomföra en så långtgående sänkning av biografnöjesskatten som till 20 procent anser utskottet inte vara tillräckligt med hänsyn till nu rådande statsfinansiella läge. Däremot anser utskottet sig kunna tillstyrka en något längre gående sänkning av procenttalet än som förordats av departementschefen. Såsom ett lämpligt tal har utskottet därvid stannat för den i motionerna I: 591 och II: 725 föreslagna procentsatsen 25 enheter.

I de sistnämnda motionerna har förordats den omläggningen av biografnöjesskatten att för alla biografer en biljettinkomst av 30 000 kronor per år skulle vara fri från nöjesskatt. Detta skulle vid den av motionärerna föreslagna och av utskottet tillstyrkta procentsatsen 25 innebära att varje biograf med tillräckligt stor omsättning skulle slippa inbetala 7 500 kronor per år i nöjesskatt. Utskottet vill inte förneka att genom en sådan anordning de biografer, som ger föreställningar mer än fyra gånger i veckan, skulle erhålla ett verksamt stöd. Emellertid måste tillika framhållas att kostnaderna för en sådan åtgärd blir mycket betydande, då de kan beräknas uppgå till 6—8 milj. kronor per år. På grund härav anser sig utskottet inte kunna tillstyrka införandet av ett sådant skattefritt avdrag för alla biografer. Liksom hittills bör den särskilda skattelindringen i form av skattefria bottenavdrag komma endast sådana biografer till godo, vilka ger högst fyra föreställningar per vecka. Beträffande dylika biografer föreslås i pro-

positionen, som tidigare nämnts, att beloppet för skattelindringen skall höjas från 75 till 100 kronor i veckan. Med hänsyn till det ur ekonomisk synpunkt mycket svåra läget för dessa biografer bör enligt utskottets mening det skattefria beloppet höjas till 125 kronor i veckan.

Om de av utskottet föreslagna åtgärderna genomföres, skulle de förorsaka statsverket en sammanlagd kostnad av ca 12,5 milj. kronor för nästa budgetår, d. v. s. en merutgift å 2,5 milj. kronor i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag.

Av innehållet i de förevarande motionerna må här återges följande.

I de likalydande *motionerna I: 480* och *II: 569* erinras om den minskning av besöksfrekvensen på biograferna som fortgått jämsides med utbyggnaden av televisionsnätet. Redan den vid 1960 års riksdag föreliggande frekvensminskningen hade — om biografernas tidigare lönsamhet skulle bevaras — bort föranleda en nöjesskatt på blott 11 procent. Besöksfrekvensen på biograferna i Stockholm hade i förhållande till 1959 nedgått med 4,5 procent och i jämförelse med 1956 — året före TV — med 39 procent. Motsvarande siffror för Göteborg och Malmö, som haft televisionssändningar ett år kortare tid, är från år 1959 8,8 resp. 8,5 procent och sedan 1956 resp. 36,5 och 30,0 procent. Städer som ännu senare infogats i TV-nätet uppvisar i jämförelse med 1959 betydligt större minskningar: Hälsingborg 35,2, Jönköping 17,7, Karlskrona 26,1 och Sundsvall 28,9 procent. På grund av besöksfrekvensens successiva minskning är skattens statsfinansiella betydelse numera mindre och drabbar nu en rörelse, som synbarligen aldrig kan tänkas återvinna sin tidigare ställning. Allt talar sålunda för att det numera i vart fall icke finnes någon anledning att beskatta biograferna hårdare än andra nöjen, såsom dans, varieté, cirkus, boxning m. m., som har 15 procent skatt mot biografernas 25 procent. Därtill måste en sådan åtgärd bidra till att vidmakthålla vissa biografer, som ändock fortfarande lämnar viss skatt till stat och kommun, vilken helt skulle bortfalla om de nedlades. Sedan 1957 har antalet biografer i landet minskats med 161 till den 1 januari 1961. Det anses att åtskilliga därutöver — ett 50-tal — nedlagts utan att anmälan därom ännu hunnit ingivas. Flertalet nedlagda biografer torde finnas i den grupp, som ger 4—7 föreställningar, samt bland förorts- och kvartersbiografer med 10—14 föreställningar. Detta ger anledning till att ifrågasätta, om man icke genom att utvidga den av 1960 års riksdag beslutade nöjesskatteåterbäringen på 125 kronor per vecka till att gälla alla biografer skulle vinna syftet att alla biografer med en måttlig fast kostnads-summa skulle erhålla viss täckning för sina grundläggande utgifter, innan skatt började uttagas.

Som stöd för yrkandet i de likalydande *motionerna I: 535* och *II: 561* anföres att produktionen av god svensk barnfilm bör uppmuntras. Enligt

tillgängliga uppgifter gjordes under åren 1946—1960 endast tio svenska barnfilmer. Den nuvarande produktionen av svensk barnfilm är ur ekonomisk synpunkt ett ytterst vanskligt företag. Kostnaden för en svensk barnfilm av god klass belöper sig till ca 500 000 kr. Motionärerna erinrar om att 1957 års filmstödutredning i sitt i januari 1959 avgivna betänkande konstaterade, att »stödåtgärderna skall inriktas på att främja en från allmänna synpunkter önskvärd filmproduktion och att särskilt stöd skall kunna ges för framställning av god barnfilm». Utredningen slog också fast, att de generella regler för filmstöd som fanns inte visat sig lämpliga som stimulans till ökad produktion av barnfilm. Utredningen föreslog, att hel nöjesskatteåterbäring skulle i fråga om svenskproducerade barnfilmer, som härför godkänts av den till barnfilmkommittén anslutna barnfilmjuryn, även ges för sådana filmer vid kvällsföreställningar. Denna befrielse skulle dock endast gälla för filmer som hade en längd av minst 1 000 meter eller för program, sammansatta av flera svenskproducerade barnfilmer, som tillsammans hade denna längd, under förutsättning att såväl enfilms- som flerfilmsprogram av detta slag endast visades på entimmesföreställningar. Motionärerna anser tiden nu vara mogen för en fullständig skattebefrielse för god svensk barnfilm, gjord speciellt för barn under 11 år, oavsett när den visas. Detta bör gälla om filmen har en längd av minst 1 500 meter. Nuvarande gräns, 2 000 meter, är åtminstone vad beträffar barnfilmer i allmänhet för hög. För att ge stimulans till ökad produktion av barnfilm bör staten lägga upp en lånefond för barnfilmer. Sedan barnfilmjuryn granskat inlämnat manuskript och godkänt detta bör producenten få ett lån till viss del av produktionskostnaden. Lånet bör löpa med skälig ränta och amorteras under högst tio år.

I *motionen I: 461* framhålles att den utveckling, som skett under senare årtionden, har medfört att nöjesskatten nära nog helt förlorat sin ursprungliga betydelse. Kommunikationernas starka utveckling har medfört att nöjesetablissemangen i stor utsträckning koncentrerats till städer och andra tätorter, varigenom andra kommuners innevånare fått betala en kommunal skatt till en kommun, där de icke var mantalsskrivna. Detta strider mot principerna i vår skattelagstiftning på så sätt att en kommunal skatt uttages av utanför kommunen boende skattebetalare. Det borde sålunda vara befogat att en ändring åstadkommes så att en rättvisare fördelning av nöjesskatten ernås.

För att få en jämnare fördelning av nöjesskatten kan det antingen tänkas att den kommunala nöjesskatten förvandlas till en landstingsskatt eller också att alla kommunala nöjesskattemedel sammanförs till en gemensam fond inom landstingsområdet och därefter fördelas efter innevånarantal till samtliga därinom belägna kommuner.

Utskottet

Utskottet upptar först till behandling yrkandet i de likalydande motionerna I: 480 och II: 569 om generella lättnader i fråga om nöjesskatten på biografföreställningar. Under hänvisning till den i samband med televisionsnätets utbyggnad minskande besöksfrekvensen på biograferna och det därmed följande nedläggandet av biografer yrkas i de nämnda motionerna dels att skattesatsen för nöjesskatten för biografföreställningar skall sänkas från 25 till 15 procent och dels att samtliga biografer skall erhålla ett skattefritt avdrag av 125 kronor per vecka.

Utskottet vill till en början erinra om de uttalanden som från bevillningsutskottets sida gjordes i samband med behandlingen vid fjolårets riksdag av frågan om sänkning av biografnöjesskatten. Det framhölls då att man kunde räkna med att besökarantalet i förhållande till tiden före televisionens införande kunde komma att nedgå med omkring 40 procent då televisionsnätet var fullt utbyggt. Vissa skäl talade för att man med utgångspunkt härifrån sökte få till stånd en lösning som kunde betraktas såsom definitiv och efter vilken filmbranschen kunde inrätta sig. Självfallet borde emellertid då icke förutsebara ändrade förhållanden kunna föranleda att hithörande frågor togs upp till omprövning. I enlighet härmed genomfördes de beslut, för vilka redogörelse förut lämnats, och vilka i korthet innebar att skattesatsen sänktes från 33 till 25 procent, att det skattefria beloppet för biografer med högst fyra föreställningar per vecka höjdes från 75 till 125 kronor i veckan ävensom att den svenska filmproduktionen fick ett ökat stöd. Detta utformades så att till den svenska filmproduktionen i princip skulle återgå lika stort belopp som inflöt i nöjesskatt till staten vid visning av svensk film. De sålunda genomförda åtgärderna beräknades medföra ett sammanlagt inkomstbortfall för statsverket av ca 12,5 milj. kronor för budgetåret 1960/61.

Att en kraftig minskning av besökarantalet skulle komma att äga rum också under år 1960, hade riksdagen således förutsatt vid åtgärdernas vidtagande. Det bör också erinras om att ännu har besökarantalet inte nedgått med så mycket som 40 procent från tiden före televisionens införande. Även övriga omständigheter, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, var till sina huvuddrag kända för riksdagen då fjolårets beslut fattades. Mot bakgrunden härav anser utskottet det inte föreligga anledning för riksdagen att för närvarande vidtaga en generell sänkning av skattesatsen i den omfattning som förordas i de förevarande motionerna. I likhet med vad som förutsattes i fjol bör skattesatsen således alltjämt vara 25 procent. Inte heller anser utskottet sig kunna tillstyrka att alla bio-

grafer skall äga avräkna 125 kronor per vecka i nöjesskatt. Emellertid har utskottet funnit skäl ompröva fjolårets beslut rörande skattebefrielse för smärre biografer. Enligt vad utskottet inhämtat har på flera håll bl. a. i Stockholm vissa prishöjningar ägt rum vilka får antas kunna för de större biografernas del i viss mån utjämna stegringen av omkostnaderna, även om de inte kan utgöra tillräcklig kompensation för inkomstbortfallet genom den minskade besöksfrekvensen. För de mindre och medelstora biograferna torde det vara svårare att på detta sätt kompensera sig för ökade omkostnader. Då det ekonomiska läget för dessa biografer torde vara särskilt prekärt, har utskottet ansett sig böra i anledning av de förenämnda motionerna föreslå dels att det skattefria beloppet höjes från 125 till 150 kronor för vecka och dels att detta skall gälla biografer, vilka ger högst fem föreställningar i veckan. Inkomstbortfallet på grund av dessa åtgärder kan för staten och kommunerna totalt uppskattas till cirka 1,5 milj. kronor.

Härefter övergår utskottet till behandling av yrkandena i de likalydande motionerna I: 535 och II: 561 om stöd åt svensk barnfilm. Bl. a. har motionärerna upptagit det av 1957 års filmstödutredning framförda förslaget att hel nöjesskattebefrielse — som nu endast gäller barnmatinéer och av barnfilmklubbar anordnade föreställningar — skall i fråga om svenskproducerade barnfilmer, som härför godkänts av den till barnfilmkommittén anslutna barnfilmjuryn, även gälla vid kvällsföreställningar. Avsikten härmed angavs vara att öka intäktsmöjligheterna och därmed skapa bättre underlag för barnfilmsproduktionen. Denna befrielse borde enligt motionärernas mening gälla om filmen hade en längd av 1 500 meter. Vidare har motionärerna ansett att staten bör inrätta en särskild lånefond för att underlätta produktionen av svensk barnfilm.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det föreligger ett allmänt intresse av att svenska barnfilmer kan produceras på rimliga ekonomiska villkor. Emellertid torde — utöver de åtgärder som redan vidtagits — ytterligare stödåtgärder vara erforderliga för att stimulera produktionen av sådan film. Enligt utskottets mening bör Kungl. Maj:t i lämpligt sammanhang närmare undersöka i vad mån det av 1957 års filmstödutredning framlagda förslaget att utsträcka skattebefrielsen för barnmatiné med svensk film även till kvällsföreställningar kan vara ändamålsenligt för tillgodo-seende av det angivna syftet, i vilket sammanhang även de i motionerna anförda synpunkterna på barnfilms längd m. m. bör beaktas. Måhända kan det visa sig mer ändamålsenligt att ge den erforderliga stimulansen genom att liberalisera villkoren för produktionsstöd åt barnfilm. Däremot kan utskottet inte dela motionärernas uppfattning att staten bör inrätta en särskild lånefond för att ge barnfilmsproducent kreditmöjligheter. Med det anförda anser sig utskottet ha besvarat motionerna I: 535 och II: 561.

Slutligen har utskottet att ta ställning till yrkandet i motionen I: 461 att frågan om fördelning av nöjesskattemedlen mellan olika kommuner måtte utredas. I anledning av yrkandet får utskottet erinra om att nöjesskattens betydelse för kommunernas budget under senare år successivt minskat. Utskottet har för sin del funnit att anledning knappast kan anses föreligga att nu uppta förevarande fråga till omprövning utan avstyrker nämnda utredningsyrkande.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 480 av herr Hjalmar Nilsson m. fl. samt II: 569 av herrar Petterson i Degerfors och Larsson i Luttra om sänkning av nöjesskatten på biografföreställning måtte antaga följande

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 13 § förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt

Härigenom förordnas, att 13 § förordningen den 21 december 1945 om nöjesskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives.

(Nuvarande lydelse)

13 §.

Vid erläggande av nöjesskatt för biografföreställningar må, därest utöver barnmatinéer högst *fyra* föreställningar, för vilka nöjesskatt skall utgå, ägt rum under veckan å samma visningsställe, befrielse åtnjutas från skatten i vad den avser sådant visningsställe till den del densamma för den veckan icke överstiger 125 kronor.

(Föreslagen lydelse)

13 §.

Vid erläggande av nöjesskatt för biografföreställningar må, därest utöver barnmatinéer högst *fem* föreställningar, för vilka nöjesskatt skall utgå, ägt rum under veckan å samma visningsställe, befrielse åtnjutas från skatten i vad den avser sådant visningsställe till den del densamma för den veckan icke överstiger 150 kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961.

I samband med ikraftträdandet skall iakttagas, att den äldre lydelsen av 13 § skall gälla vid erläggande av nöjesskatt för biografföreställning, vilken tagit sin början före den vecka som utgår närmast efter ikraftträdandet.

B. att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 480 av herr Hjalmar Nilsson m. fl. samt II: 569 av herrar Petterson i Degerfors

¹ Senaste lydelse se 1960: 363.

och Larsson i Luttra om sänkning av nöjesskatten på biograf föreställning, samt

2) de likalydande motionerna I: 535 av herr Lundström och fru Hamrin-Thorell samt II: 561 av herr Hamrin i Kalmar om stöd åt produktionen av svensk barnfilm,

måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd;

C. att motionen I: 461 av herr Bengtson om utredning rörande fördelningen mellan kommunerna av nöjesskattemedel icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson, Spetz, Söderquist, Wärnberg, Sundin, Hellebladh* och Gösta Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Engkvist, Gustafson i Göteborg, Magnusson i Borås, Asp, Darlin*, Andersson i Essvik, Rydén* och Fälldin.

*) Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herr *Hagberg*.